QUÆSTIO MEDICA.

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS manè discutienda in Scholis Medicorum, die Iovis 16. Martii.

M. BERTINO DIEUXIVOYE, Doctore Medico, Decano, Præside.

An Aër Parisinus salubris?

I.

SPIRITUS caloris nativi sedes, æquè ac animæ corporisque commune vinculum est, sed adeo necessarium, ut cùm naturâ suâ [a] cedens maximè, atque dissipabilis sit, ni quamprimùm reficiatur, solutâ partium unione, quibus constamus, totius compages sine morâ ruat. In instaurando spiritu, cibo potuque opus est, ut ex subtilissimo sanguine illius portio generetur. Attamen ad idem opus primas etiam tenet aër, ab eoque pernicitatem motus, substantiæque tenuitatem spiritus mutuatur, & habet, ut pervadendo corpori potissimùm natus, ceu lux aut radius Solis momento mobilis, morem priùs gesserit, voluntariique motus organa æthereus hic functionum interpres subierit, quàm ea exagitari, jusserit anima, ac pene adverterit. Tales sumus, qualis est aër, quem spiramus, atque ita hominum sors [b] aëre præsertim contineri videtur, à quo vitæ quidem & sanitatis, ut interitus etiam ac morbi insignes causas habemus, prout vel bellè comparatus salubritatem servat, ac puros, operationibusque eliciendis habiles spiritus edit; vel qualitate peccans, nebulosus, aut putris, illos nunc intemperie afficit; nunc labe fœdat, collatoque humoribus vitio, morborum [c] communem sementim abundè facit.

[a] G. cap. v. meth. lib. 12.

[b] G. Artis medicis. c. 8.

[c] G. præf. ad com. 1. li. 1. Epi. Hip. & lib. de natura hum.

II.

DUM ita fatali necessitate aërem vivendi causâ haurimus, natura, ut eum sui motus imperio, ac legibus coerceret, respirationis, unàque transpirationis admirabilem artem invenit; illius in quâ per nares, & os, patentesque tracheæ arteriæ tubulos allectam qualemcumque auram sibi cordique pulmones maximè communicant; tumque vicissim æstuosas fuligines, vitalem flammam alioqui compressuras respirant &

reddunt ; hujus verò in quâ per cutim suis ubique spiramentis perviam, penetrabilis aër quicumque, familiaris aut infensus, intima subit, ex quibus per eos ipsos meatus fumosi halitus, caloris, cui aliàs suffocatio imminebat, recreandi gratiâ, identidem prorumpunt. In his profectò seu intus, seu foris, domi vel ruri degas, momenta sunt maxima ad salubriter vivendum, ut præ cæteris ambiens puritate suâ [a] ubivis gentium probetur, cœlique potior quàm alimenti ratio habeatur. Omnes enim cùm assuetis cibis consenescimus, aëre autem qui pravus, non item. Atque licèt vivere, vel mori, secundâ vel adversâ valetudine frui nullibi non detur, ægriùs tamen insalubri quis loco, quàm nitenti ac puro assuescat, minorique labore malus probo mutetur aër, quàm si consuetus vitiosusque cibus bellè temperato ac laudabili cuivis, sed insolenti sufficiatur. Sic igitur nulli [b] non hominum sorti, sexui, temperamento, ætatique bonitate insignis aër commendabilis est, secùs ac alimentum, [c] quod optimis dotibus conspicuum in se, attamen improbo sed familiari sæpe decedit.

[a] *Gal. com. 3. li. Hip. de hum. quemadmodum omnibus æquè conducit, ut optimum aërem spiritu ducant... Sic pravum omnes vitare decet.*

[b] *Gal. ibid.*

[c] *Hip. l. 2. Aph. 38. 50. li. 2. de mor. & li. de fla.*

I I I.

ALVEIS hinc inde [d] Sequanæ velut ambabus ulnis Lutetia quondam in cunis pressè capiebatur. Sed orarum amœnitas tanta, ut sensim major, augmentoque primo nobilis, Regum mox deliciæ, gradatimque aucta ad eam amplitudinem conscenderit, quâ rerum potito Lodoico Magno, cæteras longè latèque superat. Et re verâ interminata penè est trans citraque flumen, loci velut ex quadruplici Urbe coagmentati capacitas, nec pomœriis illa mœnibusque suis ampliùs contineri valet. Ædificiorum in Urbe multitudo summa; earum πολυςέγων altitudo non vulgaris, eòque fertur, ut terna passim, quaternaque sibi invicem ad innumerabiles incolas capiendos superstructa, [e] vicosque ipsos habitatorum crebritate oppida tot esse crederes. Ergo soli totius, areæque Parisiensis jucunda suavitas, vel quod ab omni ævo Urbium conditoribus in voto fuit, oppidi ipsius fœlix ἀγωγὴ, & aquarum ampla scaturigo, rerumve omnium dives ubertas, quas [f] velut sanguinem in animantibus venæ, [g] confluentes fluvii, Sequanaque præsertim afferunt, ex distantissimis regionibus neminem non in Urbem invitant. Quo nomine frequentissima, [h] compendium orbis, ut dignitate Urbium [i] Regina, aut caput, suaque immensitate totius [k] Galliæ patria, imò generis humani [l] capax

[d] *Jul. Cæs. li. 7. Stra. lib. 4. Geog.*

[e] *Gal. com. li. 1. Hip. de Fra. de Roma.*

[f] *Aristo.*

[g] *Icauna, Matrona, Ozia.*

[h] *Polemam rhetor Romam compendium orbis dicebat Gal.*

[i] *Co. Pe.*

[k] *Ba sac.*

[l] *Luca lib. 1.*

Lutetia potiori jure nunc celebretur, atque jam *cuncti*[a] *gens una simus*. Sed quod omne fert punctum, aëris Parisini ea est conditio, ut ipse qno modo probus est, ac ridet, tam hospitibus[b] quàm indigenis, Urbs, si ὑγιαίνειν optent, omnium maximè competat. Et quidem ubinam in littore vel hortis, locis aut prædiolis salubritas ambientis major, quàm in agro Parisiensi, tantò hìc præstantior, quantò cùm ne momento quidem vivere liceat sine aëre, auram si quis spiret in illo integrâ, ævique diuturnioris sanitate fruatur.

IV.

[b] QUÆ situ ad Solis exortus, aquis synceris, & ἀποιοις, solo utcumque sicciori, plano, gramineo tamen, nec madoris experte, sylvis non obsito, cœlo caliginosis vaporibus haud circumfuso, sed liquido & aperto civitas commendatur, ista salubris. Numeris suis absolvitur, si cùm[c] Orienti patet, eadem etiamnum Septentrionem spectat, atque à Meridie tuta cum sit, graves ab Occasu nocendi causas non assumit. Istiusmodi se habet[d] Lutetia cujus aërem Sol ab arce Vincennarum exoriens, quo nomine[e] Regibus hæc antiqua domus, sanitatisque custos fuit, ipseque Subsolanus mirum in modum castigant; maximè cum flantis ab æquore San-Dionysiano Aquilonis aurâ, putredinis causæ emendentur; situque declivis illa objecto monte San-Genovefæ tuta sit ab Austro, nebulosum vix admissura Favonium, quem Clodovœano monte sublatum, Passianus collis etiam utcumque tenet. Tenuis itaque purusque circumstat aër, qui affectus ut est à ventis[f] præcipuis, iisque omnium saluberrimis, aut qualis splendet in Urbe dominâ, in odium offensionemque populi nusquam incurrere, eive phthisim, variolas, pestem, aut alios morbos, ut nec Sequana in fontes sectus plumbeis canalibus calculum, dysenteriam, vel diarrhœam tamquam endemios affectus afferre potest. Qui quidem fluvius[g] Solis splendentibus radiis objectus, ac patens, arenoso nitentique currens alueo[h] molles hydraulis aquas,[i] putealibus, quæ duræ; vel[k] fontanis, quæ vitiosæ, longè anteponendas depromit.

V.

INSPECTA vernaculorum animantium[l] exta, si bene habita sunt, locum incolis amœnum, sanumque fore portendunt. Attamen plena hæc priscæ superstitionis vaticinatio morari te non debet, nisi præ cæteris aër optimæ notæ ac laudabilis præsertim aspiret, à quo coloris, habitusque probi-

[a] *Claud.*

[b] *Hip. li. de aër. lo. aq.*

[c] *Ibid. tex, 25.*

[d] *Joan. Mart. in com.*

[e] *Carolus V. cognomine sapiens domum versus Patrum Cœlestinorum cœnobium sitam à præfecto & Ædilibus Urbis dono accepit, quâ usus est, ut aëris salubritate fretus, valetudini suæ consuleret. D. Poncet suo tract. de senect. Ead. de causâ Rex ipse arcem Vincennarum, quam perfecit, & nobilem villam Plaisance incoluit. S. Ludovicus, Carol. IX. & alii hoc aëre delectati sunt. Hist. Franc.*

[f] *Hip. ibid.*

[g] *Hip. ibid. text. 25.*

[h] *Hip. ibid.*

[i] *Franciscanis, Choleticis sanctæ Genovefæ.*

[k] *Regniacensibus, quæ canales oblinunt & sensim obstruunt. Isiacis quæ lapidescunt & Bellavillais, quæ brevi putrescunt.*

[l] *Vitru. cap. 4. l. 2. arch.*

tas, ſuſpecta nuſquam emergit, ſecùs ac quæ à polyhæmiâ vernaculâ ortum habet, ideo frequenti, & partitâ venæ ſectione ſolvenda. Quamvis autem patrii cibi, panis ſcilicet Goneſſiani, butyrique Vanvrenſis; nec non vinorum Pariſinorum, ut & Sequanæ potus ſalubritate Lutetia nulli inferior Regioni viſa ſit, aër tamen in illa vincit tenuitate ſua, nativaſque dotes ſemper conſervat, per vicos innumeros, & ædificiorum culmina toties colliſus. Accedit Magiſtratuum in Remplicam hoc noſtrâ ætate ſtudium ſingulare, ut per Urbem nitentes viæ plures creſcerent, quò λαύφοεσι omnes, aërii fluxus, puriorisque undæ capaces, magis perviæ, ac patentiores, ventoſis ſpiritibus difflarentur, ne ſitu torperet aër, aut in eum paluſtris, cœnoſuſque odor diſſeminaretur, quem morboſi inquinamenti feracem, nec uſquam peſtis, quidquid deliret vulgus, ἀλεξίκακον eſſe ſuadet averſa tunc imminens vicinorum aura peſtilens, cum hinc primùm [a] nitere vicos juſſerat Proprætor, & inde perflabiles eſſe voluerat [b] Urbis Præfectus. Ex his enim velut [c] ob ſuccenſos ignes reſtituto ambiente, [d] fœtor ille abominandus, [e] communiſque nocendi Cauſa è civitate auffugit, quæ ſtagnantis aquæ, ſubterraneive ſpecus, aut ominoſi cujuſdam propriique venti maculis nequaquam infeſta, ſic modò comparata eſt, ut ipſa myſticæ [f] Navis ſentina aërem Pariſinum nidore non inficiat; ſuâ mephiti fœda illuvies non inquinet; purgamentum nullibi ſubſideat; ſed potiùs exutâ omni qualitate alienâ purus tenuis, lucidus, perflatuſque aër in Urbe, eum ſpiritibus & ſanguini civium nitorem, corporibuſque ſymmetriam afferat, [g] ut cum ſub ejuſmodi cœlo Heroes naſcantur, Παῤῥησίαν fortitudini, ſolertiæ, morum facilitati, & muſarum cultui conjunctam, mentemque ſanam in corpore ſano tantis de cauſis nemo miretur.

[a] Proprætoris decreto urbs diligenter & ad amuſſim expurgata primùm fuit ſcilicet anno 1667.

[b] At anno ſequenti 1668. Rothomagum, anno autem 1669. Ambianum peſtis invaſit. Rothomagenſes, à Facultate Medicos qui opem ferrent per optarunt.

Ædiles Ambianenſes datis ad facultatem litteris conſilia, optimaſque ſuffituum formulas peſtilentis aëris purgandi causâ expoſtularunt, quas, ne tam neceſſario pietatis officio deeſſet; illa pro more quamprimùm communicavit.

Interim cœnoſus ex urbe abierat fœtor, atque populoſiſſima Lutetia, nec citra numen, à peſtilenti vicinorum aurâ vindicata eſt.

[c] Peſtem ex Æthiopiâ in Græcos imminentem, accenſis per totam civitatem aromaticis ignibus, ut eâ ratione purus aër efficeretur, Hippocrates fugavit. Sora. in vita Hipp. & athenienſe S. C. Et Gal.

[d] Cœnoſus paluſtriſque odor peſtilentiam infert ex Hip. l. de hum. aër ob magnum fœtorem corruptus diligenter fugiendus ex Gal. ibid. Com.

[e] Aër omnis vulgarium morborum cauſa eſt. Hip.

[f] Stemma gentilatium Lutetiæ navis eſt.

[g] Παῤῥησία quaſi πᾶν ῥῆσις, totus ſermo, & oratio. Dicendi facilitas. Παῤῥησιάστης in dicendo facilis.

Igitur Aër Pariſinus ſalubris.

Proponebat Lutetiæ BERTINUS-SIMON DIEUXIVOYE, Pariſinus, Baccalaureus Medicus. A. R. S. H. 1684.